

Starterskit Lokale Actie Groepen Leader 2014-2020

augustus 2016

Europees Landbouwfonds voor
Plattelandontwikkeling: Europa
investeert in zijn platteland

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Inleiding	3
1.1 Leeswijzer.....	3
1.2 Wat is Leader?	3
1.3 Beleidskader en algemene randvoorwaarden.....	5
Hoofdstuk 2 Subsidieverlening	7
2.1 Algemeen	7
2.2 Procedure	9
2.3 Beoordelingscriteria en technische vereisten	13
Hoofdstuk 3 Monitoring en evaluatie	17
Hoofdstuk 4 Communicatie	19
4.1 Inleiding	19
4.2 Communicatieplan	19
4.3 Europese voorschriften voor schriftelijk en digitaal informatiemateriaal.....	20
Bijlagen.	
Bijlage 1: Definities	25
Bijlage 2. Wie doet wat?	27

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Leeswijzer.

Deze toolkit is bedoeld als een algemene introductie voor de betrokkenen bij de uitvoering van Leader, met name de leden van een LAG. Deze toolkit kan op grond van nieuwe inzichten worden aangepast. U kunt de meest recente versie van de toolkit altijd terugvinden op de website van het Netwerk Platteland: www.netwerkplatteland.nl

Daarnaast verdient het aanbeveling dat leden van een LAG ook kennis nemen van de website van het Regiebureau POP: www.regiebureau-pop.nl Deze site bevat veel interessante informatie waaronder het Handboek voor aanvragers POP3 subsidie. Dit handboek is vooral bedoeld voor aanvragers van subsidie. Omdat een aanvrager goed op de hoogte moet zijn van allerlei regels, is het nodig dat ook de leden van een LAG deze in grote lijnen kennen. Zo kunnen zij goede adviezen geven aan aanvragers in het voortraject en tijdens de uitvoering van een project.

LET OP.

1. Deze toolkit is bedoeld ter ondersteuning en heeft géén juridische status. U kunt er dan ook géén rechten aan ontleen.
2. Deze toolkit voorziet niet in alle uitzonderlijke situaties en specifieke vraagstukken die zich bij POP3 projecten voor zouden kunnen doen. Voor specifieke vragen kunt u zich wenden tot uw contactpersoon bij de provincie waar uw project plaats vindt of zal gaan vinden.

1.2 Wat is Leader?

Leader staat voor Liaison Entre Actions de Développement de l' Economie Rurale. Deze naamgeving stamt uit 1990 toen de Europese Commissie meer aandacht wilde voor lokale en regionale initiatieven op het platteland. De Leader-aanpak stimuleert samenwerking en innovatie van onderop en draagt zo bij aan de sociaaleconomische ontwikkeling van het platteland. Sinds 2007 maakt Leader onderdeel uit van het Plattelandsontwikkelingsprogramma. De kracht van Leader berust vooral op de kracht van het lokale netwerk en de verbinding met andere belangrijke netwerken zoals: andere leedergroepen en het Netwerk Platteland. Uit een evaluatie kwam naar voren dat Leader opvalt vanwege een sterke betrokkenheid van de deelnemers en een sterk geloof in de methode. Kenmerkend is het bestaan van een Lokale Aktie Groep (in het verleden werd de benaming Leedergroep gehanteerd). De meest opvallende karakteristieken van een Lokale Aktie Groep zijn:

- Bottom up werkwijze waarbij lokale actoren projecten indienen en een Lokale Aktiegroep met daarin ook lokale actoren de projectaanvragen beoordeelt met behulp van een goedgekeurde Lokale Ontwikkelingsstrategie.
- Een territoriale insteek waarbij de LAG zich vooral richt op een hiervoor aangewezen gebied.
- Stimuleren van een multisectorale Projectaanpak
- Zoeken naar een innovatieve aanpak
- Opereren in netwerken (lokaal, nationaal en internationaal).

Alle lidstaten beschikken over een nationaal Netwerk Platteland dat Lokale Aktiegroepen ondersteunt en dat op zijn beurt een actieve bijdrage levert aan de samenwerking met de Europese netwerken. De EU heeft een Europees coördinatiepunt hiervoor ingericht: de European Network for Rural Development (ENRD). Het Nederlandse Netwerk Platteland is verbonden aan het Regiebureau POP te Utrecht dat de landelijke coördinatie van POP3 uitvoert en hierover met de EU communiceert.

Leader is een Europees initiatief en speelt in alle lidstaten. In totaal zijn er in Europa ruim 2500 leedergroepen actief. Europa stimuleert onderlinge internationale

samenwerking en maakt het zelfs mogelijk om met bepaalde landen buiten de EU samenwerkingsverbanden aan te gaan. Dit kan nieuwe perspectieven openen voor de initiatiefnemers. Het Nederlandse Netwerk Platteland en het Europese contactpoint ENRD kunnen behulpzaam zijn bij het verkennen van de mogelijkheden voor internationale samenwerking. Overigens heeft Nederland een relatief klein budget voor POP3 en Leader vergeleken met de andere lidstaten. Dit komt omdat Nederland als rijkere lidstaat minder beroep kan doen op Europese steun en Nederland bij de onderhandelingen destijds vooral heeft ingezet op zo laag mogelijke afdrachten aan de EU.

Leader beoogt bij te dragen aan de lokale ontwikkeling van plattelandsgebieden. De interactie tussen landbouw en samenleving wordt steeds belangrijker. Er ligt een opgave om samen te werken aan de sociaaleconomische ontwikkeling van het platteland en aan een duurzaam beheer van de ruimte. De agrarische sector zal zich in moeten zetten voor maatschappelijk draagvlak. De sector moet daarbij invulling geven aan haar "license to produce". Dat kan bijvoorbeeld door de relatie tussen het platteland en de stad en tussen de boer en de burger te verstevigen. Leader kan hier een bijdrage aan leveren, want:

- Leader heeft een toegevoegde waarde bij projecten waarvoor draagvlak en samenwerking tussen private en publieke partijen een voorwaarde voor succes zijn;
- Leaderprojecten komen ten goede aan de economische ontwikkeling en werkgelegenheid op het platteland, innovaties op agrarische bedrijven, de leefomgeving van de agrarische sector, jonge boeren en hun gezinnen;
- Leader kan ondersteunen in 'krimp' gebieden waar alle actoren de opgave hebben om samen te werken aan een sociaal en economisch vitaal platteland;
- Leader is een krachtige aanpak voor de opgaven voor integrale plattelandsontwikkeling waarbij verschillende belanghebbenden zijn betrokken en de landbouwsector een belangrijke speler is;
- Leader sluit goed aan bij de huidige tijdsgeest die vraagt om een actievere inzet van burgers en bedrijven.

Binnen het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3) neemt Leader een bijzondere plaats in. Het is niet uitsluitend gericht op agrariërs. Hoewel agrariërs op het platteland een belangrijke rol innemen en daarom ook binnen Leader een belangrijke doelgroep vormen, kunnen ook burgers, bedrijven en andere organisaties binnen Leader initiatief nemen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan projecten gericht op nieuwe verbindingen tussen stad en platteland of het creëren van nieuwe arbeidsplaatsen op het platteland.

Nederland heeft voor de komende programmaperiode 20 Leadergebieden aangewezen. Alleen in deze gebieden (zie kaart) kan een project in aanmerking komen voor subsidiëring via Leader. Op de website www.netwerkplatteland.nl zijn alle Leadergebieden met bijbehorende contactpersonen te vinden. Elk gebied heeft een Lokale Actie Groep (LAG) die ingediende subsidieverzoeken beoordeelt. De Lokale Actie Groepen werden in het verleden vaak aangeduid met de benaming Plaatselijke Groepen ofwel Leadergroep. In de LAG zitten ondernemers en burgers uit de streek zelf en meestal ook lokale bestuurders. Zij kunnen goed inschatten hoe relevant een project is. Elke LAG heeft in een Lokale Ontwikkelingsstrategie (LOS) beschreven welke prioriteiten in dat LEADER-gebied gelden.

De meeste Lokale Actie Groepen zien hun rol breder dan alleen het verstrekken van subsidie. Zij willen innovaties in het gebied stimuleren en die op allerlei manieren ondersteunen. In een LAG zitten partijen met veel kennis en nuttige contacten en daar kan een initiatiefnemer handig gebruik van maken. Bijvoorbeeld door via het contactennetwerk in verbinding te komen met een goede samenwerkingspartner. Ook is het mogelijk dat een LAG een initiatiefnemer helpt om andere subsidiemogelijkheden te onderzoeken, bijvoorbeeld via Europese programma's zoals EFRO en INTERREG. En ook kan een LAG stimuleren dat aanvragers gebruik maken van de mogelijkheid om een subsidieverzoek in te dienen bij andere maatregelen uit POP3; in deze geval gaat de LAG dus niet over de beoordeling van een aanvraag en is dit puur een adviesrol. Alleen bij

een aanvraag die wordt ingediend bij een openstelling m.b.t. Leader heeft de LAG een nadrukkelijke rol bij de selectie van de ingediende projecten.

Figuur 1. Leadergebieden in Nederland 2014-2020

Leadergebieden

1. Oost-Groningen
2. Noordoost Fryslan
3. Noordwest Fryslan
4. Zuidoost Drenthe
5. Zuidwest Drenthe
6. Noord Overijssel
7. Zuidwest Twente
8. Salland
9. Noordoost Twente
10. Flevoland
11. Achterhoek
12. Utrecht Oost
13. Weidse Veenweiden
14. Kop van Noord-Holland
15. Polders met Waarden
16. Holland Rijnland
17. Midden en Noord Zeeland
18. Zeeuws-Vlaanderen
19. Grenscorridor N69
20. Zuid-Limburg

1.3 Beleidskader en algemene randvoorwaarden.

Belangrijke documenten die de randvoorwaarden bevatten voor Leader zijn te vinden in:

1. Twee Europese verordeningen:
 - verordening (nr.) 1303/2013 dat een aantal gemeenschappelijke bepalingen bevat om de integratie van verschillende Europese subsidieprogramma's te bevorderen. De artikelen 32 t/m 35 hebben specifiek betrekking op Leader. Hierbij de kanttekening dat in Nederland de directe financiering van Leader uitsluiten plaatsvindt via POP3. Nederland heeft dus geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om Leader ook te financieren via andere Europese programma's zoals EFRO, ESF of INTERREG.
 - verordening (nr.) 1305/2013 waarin de kaders voor het nieuwe Europese plattelandsontwikkelingsbeleid staan. De artikelen 42, 43 en 44 gaan specifiek over Leader.

Ook andere Europese verordeningen bevatten bepalingen die voor de uitvoering van Leader relevant kunnen zijn.

2. Het door Nederland opgestelde programmadocument: Plattelandsontwikkelingsprogramma 2014-2020 (POP3) is op 12 februari 2015 door de Europese Commissie goedgekeurd. Paragraaf 8.2.6. van het POP3 bevat diverse bepalingen die voor de uitvoering van Leader van belang zijn. In het POP3 is verder aangegeven welk deel van het budget beschikbaar is voor de Leaderaanpak. Hiervoor is 40,9 mln EU-geld gereserveerd, 40,9 mln nationale cofinanciering (door provincies, gemeenten en waterschappen) en er wordt uitgegaan van minimaal 52,88 mln bijdrage uit de private sector. Het totale budget voor Leader in de hele programmaperiode komt hiermee op 134,68 mln

euro. Dit bedrag is verdeeld over de 12 provincies waarbij sommige een relatief grote inzet hebben op Leader en andere een lage inzet. Dit hangt samen met de verschillende prioriteit die provincies hebben gegeven aan de inzet van Leader.

3. Elke Lokale Actie Groep (LAG) heeft een Lokale Ontwikkelingsstrategie opgesteld (LOS) die formeel is goedgekeurd door de betreffende provincie. Deze LOS ¹⁾ vormt de basis voor de uitvoering van Leader in het betreffende Leadergebied.

Noot:

- ¹⁾ De meest relevante Europese verordeningen zijn te vinden op de website www.regiebureau-pop.nl De Lokale Ontwikkelingsstrategieën van de Leadergebieden zijn te vinden op www.netwerkplatteland.nl

Hoofdstuk 2 Subsidieverlening

2.1 Algemeen.

Bij de aanvang van de nieuwe programmaperiode 2014-2020 heeft Europa 6 aandachtsgebieden benoemd om invulling te kunnen geven aan de Europese beleidsdoelen zoals beschreven in de nota Europa 2020. Daaraan gekoppeld heeft de EU een groslijst van maatregelfiches opgesteld. Deze omschrijven welke activiteiten voor subsidie uit ELFPO (Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling) in aanmerking komen. Deze fiches gelden voor alle Europese lidstaten en vormen daarmee een belangrijk uniform kader voor het kunnen verstrekken van subsidie.

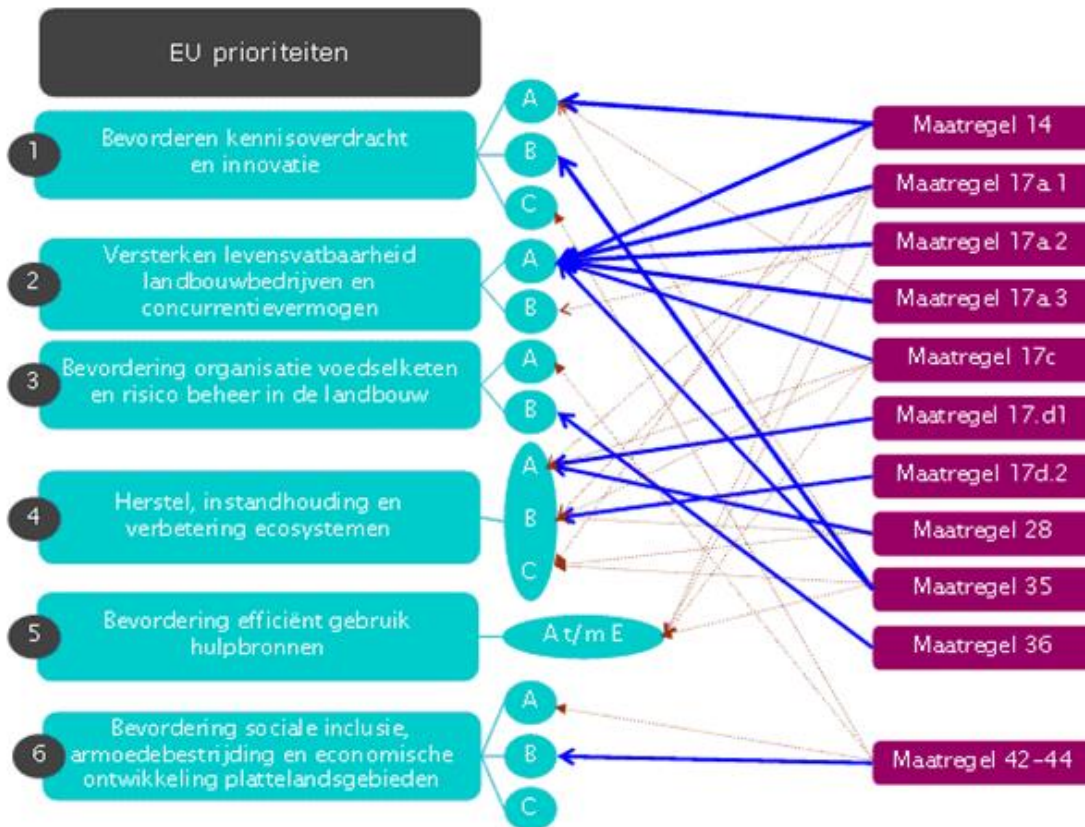
Met het POP3 wil Nederland bijdragen aan de transitie naar een circulaire economie en groene groei bevorderen, ten behoeve van een concurrerend, innovatief, duurzaam en toekomstbestendig agrofoodcomplex. De agrarische ondernemer kan zo – als medebeheerder van het platteland – ook een belangrijke bijdrage leveren aan het beheer van natuur, van cultuurlandschap en van water.

Elke lidstaat heeft in één of meerdere programma's gemotiveerd aangegeven op welke selectie van maatregelfiches zij wil inzetten. Nederland werkt met één Plattelandsontwikkelingsprogramma en daarin is een keuze gemaakt van de maatregelen die Nederland wil inzetten en hoe deze bijdragen aan de aandachtsgebieden. Door het aantal keuzemogelijkheden dat Europa biedt in te perken probeert Nederland het beperkte beschikbare budget zo effectief mogelijk in te zetten en de administratieve uitvoering zo eenvoudig mogelijk te houden.

Onderstaand schema geeft aan hoe maatregelen direct (blauwe pijlen) of indirect (grijze pijlen) bijdragen aan de EU-prioriteiten. Nederland heeft deze keuze goed gemotiveerd. Aan de hand van de SWOT-analyse is bepaald welke doelen in de Nederlandse context prioritair zijn. In de beschrijving van de strategie en de interventielogica geeft Nederland aan hoe deze doelen zijn gekoppeld aan de Europese aandachtsgebieden en de gekozen maatregelen. De maatregelen 42 t/m 44 hebben specifiek op Leader betrekking.

POP3 beschrijft precies welke maatregelen en submaatregelen binnen Nederland kunnen worden ingezet. De volgende stap is dat de subsidieregelingen die op POP3 zijn gebaseerd, concreet bepalen voor welke activiteiten subsidie beschikbaar komt. De subsidieverlening van POP3 vindt deels plaats door het rijk en deels door de 12 provincies. Dit zijn de 13 partijen die zijn gemachtigd om subsidieregelingen vast te stellen. Een subsidieregeling kent een termijn waarbinnen aanvragen kunnen worden ingediend; we spreken daarom ook wel van een openstelling. Elke afzonderlijke subsidieregeling kan aanvullende voorwaarden bevatten boven op de Europees en nationaal vastgelegde randvoorwaarden. Andersom is het niet mogelijk dat een subsidieregeling meer ruimte biedt dan mogelijk is op basis van de Europese of nationale randvoorwaarden. Verder is een subsidieregeling bijna altijd gekoppeld aan andere verordeningen (zoals bijvoorbeeld een Algemene Subsidie Verordening). Indien dat het geval is zullen ook alle bindende voorwaarden uit die daaraan gekoppelde regeling van toepassing zijn bij een subsidieverstrekking via POP. Een aanvrager is zelf verantwoordelijk voor zijn handelen: dat moet in overeenstemming zijn met alle juridische bepalingen die van kracht zijn.

Figuur 2. Overzicht van de interventielogica POP3 (blz. 87 POP3)

Bij Leaderprojecten is de provincie de partij die een openstelling publiceert en de subsidie verstrekt. Vergeleken bij andere POP-subsidies is het bijzondere bij Leader dat de LAG in het voortraject de ingediende projectaanvragen helpt voorbereiden en dat de LAG de ingediende aanvragen ook beoordeelt. Om belangenverstremeling te voorkomen is het daarom vereist dat het reglement van een LAG duidelijk onderscheid maakt tussen deze beide rollen en dat iemand die te intensief betrokken is geweest bij het ontwikkelen van een project zich van stemming onthoudt bij de projectselectie. Gedeputeerde Staten hebben de Lokale Aktie Groepen ingesteld als adviescommissie ex artikel 82 van de Provinciewet. Ook bij andere POP-projecten zullen de ingediende aanvragen allemaal t.o.v. elkaar worden beoordeeld. Maar dat gebeurt dan door een beoordelings- of selectiecommissie die daarvoor gelijktijdig met de openstelling wordt benoemd. De achtergrond hiervan is dat Europa de middelen zo effectief mogelijk wil inzetten en dat kan door alleen de beste projecten voor subsidie in aanmerking te laten komen. In POP2 gold nog: "wie het eerst komt, die het eerst maalt totdat het budget is uitgeput". In POP3 is het dus de bedoeling om te werken met tenders wat inhoudt dat alle op tijd ingediende projecten met elkaar worden vergeleken waarbij de beste projecten worden gehonoreerd.

De selectie die de LAG heeft uitgevoerd wordt als een advies aan de subsidieverlener (Gedeputeerde Staten van de betreffende provincie) verstrekt. Dit is een zwaarwegend advies dat de provincie in de praktijk bijna altijd zal overnemen. In sommige andere landen binnen de EU is een LAG gemachtigd om zelf subsidie te verlenen, maar binnen Nederland is dat niet het geval.

De selectie van te subsidiëren projecten is een verantwoordelijke taak; de EU zal bij controles en audits toetsen of die selectie goed is uitgevoerd. Belangrijke aandachtspunten hierbij zijn bijvoorbeeld:

- Is de selectie gebaseerd op criteria die voor iedereen duidelijk zijn beschreven in het openstellingsbesluit? Die criteria komen overeen met de criteria die de LAG eerder in de LOS heeft vastgelegd.

- Waren alle aanvragers gelijk behandeld en hadden zij gelijke kansen? Hierbij bijvoorbeeld belangrijk dat iedereen van het bestaan van de regeling had kunnen weten omdat die openbaar was gepubliceerd.
- Is er een reglement van orde waarin de LAG heeft aangegeven hoe ze omgaat met leden die belanghebbend zijn bij de beoordeling van een ingediend voorstel? Bijvoorbeeld door voorafgaand aan de stemming te toetsen of die persoon zich onthoudt van bespreking van het voorstel en de stemming.

Indien de EU onrechtmatigheden constateert bij de uitvoering van de selectie kan dat nadelige gevolgen hebben in de vorm van verscherpt toezicht en zelfs boetes.

In afwijking van andere POP-subsidies is het in gebieden met een doorlopende openstelling mogelijk om bij Leader al gedurende de openstelling subsidie te verlenen en dus niet eerst te wachten tot alle aanvragen zijn ingediend; maar ook dan is het nodig om de selectieprocedure zorgvuldig uit te voeren. Het is noodzakelijk om projecten te selecteren op grond van de criteria zoals die in de openstellingsregeling zijn benoemd. Dit past bij het algemene beleid van de EU en het kan uiteindelijk ook leiden tot kwalitatief betere projecten. Dat laatste is ook in het belang van de LAG die zich immers doelen heeft gesteld in de LOS en er belang bij heeft om die doelen zo goed mogelijk te realiseren.

2.2 De procedure

Het realiseren van de Lokale Ontwikkelingsstrategie is grotendeels afhankelijk van de kwantiteit en kwaliteit van de ingediende projecten. Vandaar dat de EU een aantal verplichtingen en randvoorwaarden oplegt met als doel de kwaliteit van projecten en het doelbereik van het programma te verhogen. Vooral in het voortraject is het zaak om te stimuleren dat aanvragers op het goede spoor gezet worden; d.w.z. dat zij hun project in lijn met de doelen van het LOS brengen en dat zij zich goed oriënteren op de selectiecriteria. Een LAG kan aanvragers daarbij helpen door hen goed te begeleiden. Later in het traject verschuift de focus van de LAG naar de fase van projectselectie. En vanaf het moment dat een subsidie is toegekend is het zaak om het project correct af te wikkelen. Een subsidie wordt pas definitief vastgesteld als een project is afgerond. Om dan niet voor onaangename verrassingen te komen staan is oplettendheid en zorgvuldigheid van de initiatiefnemer vereist. Onderstaand volgt een beschrijving van dit proces in een aantal stappen. Daarbij is de rol van de LAG in dit proces steeds verduidelijkt. Per provincie kunnen kleine afwijkingen in deze werkwijze plaatsvinden.

Stap 1: oriëntatiefase

De LAG kan al voordat de openstelling is gepubliceerd op een actieve wijze potentiële projectindieners benaderen om projecten in te dienen. De Leadercoördinator is de persoon die het secretariaat van de LAG voert is vaak het eerste aanspreekpunt voor potentiële projectindieners. Maar het eerste contact kan ook via een van de leden lopen. Veel LAG's werken met een formulier waarin een project eerst globaal wordt beschreven. Alle potentiële aanvragers hebben de mogelijkheid de secretaris te verzoeken hen te helpen het formulier goed in te vullen. En in overleg kan een projectidee vervolgens in de LAG worden geagendeerd. De LAG geeft op basis van dit formulier aan in hoeverre het project kansrijk is binnen Leader. Indien deze reactie positief is, doet de LAG eventueel aanvullende opmerkingen en suggesties om de aansluiting met de LOS en de kwaliteit van het voorstel te verbeteren. Op deze manier voorkomt de LAG dat een aanvrager te veel tijd gaat besteden aan een project dat waarschijnlijk de eindstreep niet zal halen. Past een aanvrager het projectvoorstel daarna niet aan, dan is dat een eigen keuze. Door tips te geven voor verdere verbetering verhoogt de LAG de kans op het realiseren van de doelen zoals die in de LOS zijn geformuleerd. **Het is echter altijd belangrijk om richting aanvragers duidelijk te maken dat er geen zekerheid bestaat op subsidieverlening en dat een aanvraag zal moeten concurreren met andere ingediende aanvragen.** Het is nooit van te voren te zeggen welke aanvraag als beste uit de bus komt. In het verleden is vaak gebleken dat een te enthousiaste reactie wordt uitgelegd als een halve toezegging en dat er verwachtingen worden gewekt die dan later

niet altijd kunnen worden waargemaakt. Zeker bij de nieuwe richtlijnen die gelden binnen POP3 is het absoluut nodig om in de voorbereidingsfase altijd te werken met een nadrukkelijke disclaimer.

Stap 2: uitwerken projectvoorstel

De projectindiener werkt de eerste aanvraag verder uit in een projectvoorstel, desgewenst ondersteund door het secretariaat van de LAG. Het secretariaat kan voor eventuele technische of financiële vragen een medewerker van de provincie of RVO.nl betrekken (dit hangt af van de gemaakte afspraken in de betreffende provincie). In deze stap wordt het projectvoorstel inhoudelijk en technisch uitgewerkt zodat het gereed is voor definitieve indiening. Op de website www.regiebureau-pop.nl is een handboek voor projectaanvragers POP3 subsidie te vinden.

Stap 3: indienen subsidieverzoek

Zodra de provincie de openstelling voor de uitvoering van Leaderprojecten heeft gepubliceerd, kunnen aanvragers een subsidieverzoek indienen. De LAG zorgt voor een goede bekendmaking van een openstelling. Elke aanvraag wordt gelijk behandeld en de administratieve verwerking verloopt in POP3 geheel langs digitale weg. Een aanvraag kan alleen worden ingediend door gebruik te maken van een digitaal aanvraagformulier. Het is belangrijk om de subsidieaanvraag tijdig (dus vóór de einddatum genoemd in de openstelling) in te dienen. Let er verder op dat deze volledig, juist en voorzien van de voorgeschreven bijlagen wordt ingediend. Alleen dan kan een aanvraag in behandeling worden genomen. De LAG doet er verstandig aan om werkafspraken te maken dat mensen van provincie/RVO.nl hen van het verloop van het subsidietraject op de hoogte houden. Verder is het verstandig als leden van een LAG zich verder afzijdig houden van verdere advisering vanaf het moment waarop een aanvraag is ingediend. Omdat een LAG bij de beoordeling van aanvragen een cruciale rol vervult, is het belangrijk om te voorkomen dat de schijn ontstaat dat bepaalde aanvragers bevoordeeld worden boven andere. Iedere aanvrager behoort gelijke kansen te hebben. De begeleidende rol die de LAG in het voortraject had, moet daarom duidelijk gescheiden blijven van de beoordelende rol vanaf het moment dat de openstelling is gepubliceerd. Zoals eerder is aangegeven bevat het reglement een bepaling dat leden van de LAG die zodanig sterk bij een project zijn betrokken dat er mogelijk sprake is van belangenverstrengeling, zich onthouden van stemming bij de beoordeling. Het is zaak dit ter vergadering steeds te toetsen voordat tot stemming wordt overgegaan. Tussen het moment van openstelling door de provincie en het moment van indienen door de aanvrager, kan er wel "technisch advies" gegeven worden, maar het zou bijvoorbeeld principiële onjuist zijn om bij het advies te anticiperen op de mogelijke score bij de latere beoordeling. Dit is een precair grijs gebied waar leden van een LAG er verstandig aan doen zorgvuldig en terughoudend te opereren. Omdat een coördinator geen stemrecht heeft en deze waarschijnlijk ook het beste in staat is om "technisch advies" te geven, is het altijd aan te bevelen deze daarvoor in te schakelen.

Stap 4: selectie door de LAG

Nadat een subsidieverzoek is ingediend en in behandeling is genomen, wordt het voorstel getoetst. We maken hierbij onderscheid tussen de ontvankelijkheidstoets, de EU conformiteitstoets en de subsidiabiliteitstoets. RVO.nl gaat hierbij na of het subsidieverzoek aan alle voorwaarden voldoet om in behandeling te worden genomen. Bij alle daarna uit te voeren stappen van de afhandeling van het subsidieverzoek, is vooral de projectselectie relevant voor de LAG.

De provincie of RVO.nl (dit verschilt per provincie) legt het ingediende projectvoorstel met aanvraagformulier ter beoordeling voor aan de LAG. De beoordeling zelf is altijd voorbehouden aan de LAG. Het secretariaat van de LAG kan eventueel een advies opstellen voor alle leden van de LAG om de leden te helpen bij een snelle beoordeling. In enkele gevallen kan ook een provincie of RVO.nl voor elke aanvraag een beoordelingsmemo opstellen om de leden van de LAG te helpen bij de beoordeling. Dit hangt allemaal af van de onderlinge werkafspraken. Het is aan de betrokken partijen

(provincie, LAG en RVO.nl) om hier nader invulling aan te geven. De enige randvoorwaarde is dat de procedure EU-conform moet zijn. Hiervoor is het belangrijk dat RVO.nl zich kan vinden in de gekozen aanpak.

Zodra de stukken bij de LAG binnen zijn gaat de LAG op basis van de selectiecriteria en de LOS over tot beoordeling en prioritering van de projecten. Meer concreet betekent dit dat de LAG moet komen tot een gemeenschappelijk oordeel over het toe te kennen aantal punten per beoordelingscriterium. Een project zal het minimaal aantal punten moeten scoren (zoals opgenomen in het openstellingsbesluit) om voor subsidie in aanmerking te kunnen komen. Nadat de selectie in de LAG heeft plaatsgevonden stuurt deze de lijst met daarop de rangorde van de beoordeelde projecten met hun scores naar de provincie/RVO.nl. Omdat de LAG is ingesteld als officiële adviescommissie door Gedeputeerde Staten geldt dit als een "zwaarwegend advies" voor de definitieve besluitvorming.

De projecten die de hoogste score hebben maken vervolgens de meeste kans. Als alle projecten zijn beoordeeld, wordt bekeken hoeveel projecten met het beschikbare budget kunnen worden gehonoreerd. De hoogste scores hebben de hoogste prioriteit enz. totdat het beschikbare budget geheel is verbruikt. Indien het budget toereikend is om alle projecten te honoreren, zullen alle projecten in aanmerking komen voor subsidie, mits ze de vereiste minimale score hebben.

Stap 5: formele goedkeuring projectvoorstel

Gedeputeerde Staten van de betreffende provincie beoordelen uiteindelijk het projectvoorstel met het daarbij behorende zwaarwegende advies. Na definitieve goedkeuring door GS wordt een beschikking afgegeven aan de projectindienaar. Hierin is opgenomen aan welke (financiële) voorwaarden moet worden voldaan. Deze subsidiebeschikking is een belangrijk document waarin duidelijk staat beschreven aan welke voorwaarden een project moet voldoen en waarin wordt verwezen naar de relevante wetten en regelingen die daarbij in acht moeten worden genomen! Het is verstandig om indieners die van plan zijn op eigen risico al voor de beschikking te beginnen, direct na indiening van de aanvraag al te wijzen op de subsidievoorwaarden.

Bij een afwijzing bestaat er de mogelijkheid voor een aanvrager om bij de provincie bezwaar te maken. De procedure voor bezwaar en beroep is beschreven in de openstelling ofwel een regeling waarnaar het openstellingsbesluit verwijst. De afwikkeling daarvan ligt in handen van de provincie en is voor het werk van de LAG verder niet relevant.

Stap 6: uitvoering van het project

Na de subsidieverlening kan de aanvrager aan de slag met de uitvoering van het project. Belangrijke zaken die een projectleider / indienaar daarbij in acht moet nemen zijn bijvoorbeeld:

- Het bewaken van de tijdplanning van het project
- Tijdig beschikken over eventueel benodigde vergunningen
- Alert zijn op het verlenen van opdrachten aan derden in verband met eventuele aanbestedingsvoorwaarden en het bijhouden van inkoopdossiers
- Het tijdig aanleveren van voortgangsrapportages
- Het tijdig aanvragen van geplande voorschotbetalingen
- Tijdig overleggen met subsidieverlener indien blijkt dat uitstel van het project nodig is
- Het registreren van de hoeveelheid tijd die door afzonderlijke projectpartners wordt besteed aan projectactiviteiten (indien die tijd als cofinanciering is opgenomen in het financieringsplan)
- Een goede administratie van uitbetaalde rekeningen (opdracht, factuur, betaling)
- Het naleven van verplichtingen uit de subsidiebeschikking (zoals bijvoorbeeld het plaatsen van communicatiemateriaal met EU-logo bij het afronden van het project).

Het is verstandig hierbij regelmatig het Handboek aanvragers te raadplegen. Ook is het verstandig om indieners aan te raden hierover te overleggen met de secretaris. Het is belangrijk fouten zo veel mogelijk te voorkomen en indien nodig deze zo snel mogelijk te herstellen.

Indien een project na de subsidieverlening zodanig veel veranderingen kent dat het niet conform het ingediende voorstel kan worden uitgevoerd, is het nodig om toestemming te vragen voor een wijziging van de subsidieverlening. Dit kan problemen geven als die wijziging niet wordt toegestaan, bijvoorbeeld omdat een project in die gewijzigde opzet lager gescoord zou hebben bij de eerdere selectie van projecten. Dat zou dan niet eerlijk zijn t.o.v. de projecten die eerder zijn afgewezen omdat ze lager scoorden. De aanvrager moet in zo'n geval samen met de subsidieverlener gaan bepalen wat de beste oplossing is in die betreffende situatie. Maar het is altijd beter dit soort problemen te voorkomen door pas een aanvraag te doen als het project echt uitvoeringsgereed is er zo min mogelijk onzekerheden zijn over de wijze van uitvoering, de planning, begroting en financiering. Alle afwijkingen van de geplande opzet kunnen problemen geven.

Het heeft de voorkeur als de LAG na de formele subsidieverlening contact blijft houden met de voortgang van het project. Dit is van belang met het oog op toekomstige beoordelingsrondes (leren van het verleden) en ook om zicht te krijgen op de te bereiken resultaten. De LAG moet jaarlijks een evaluatierapport opstellen waarin staat of en in hoeverre de in de LOS gestelde doelen zijn bereikt. Het verdient aanbeveling daarbij niet te wachten tot de eindrapportage van het project maar ook tussentijds al te werken met een inschatting van het doelbereik.

Door met de aanvrager in contact te blijven tijdens de uitvoering van het project kan de LAG deze begeleiden. Bijvoorbeeld bij het voldoen aan de (communicatie)verplichtingen en het voorkomen van onderuitputting. Verder kan de LAG helpen eventuele problemen te voorkomen. En daarnaast is het tijdens de uitvoering van belang om de indiener betrokken te houden bij kennisdeling en uitwisseling op de thema's van de LOS.

Stap 7: afronding van het project

Als het project is afgerond dient de aanvrager een verzoek in om de subsidie definitief vast te stellen en de resterende betalingen uit te voeren. De vaststelling van de subsidie kan nooit hoger zijn dan het in de subsidiebeschikking genoemde bedrag, want dit is de maximaal toe te kennen subsidie. Maar indien een deel van het project niet of niet correct is uitgevoerd, kan de subsidie wel lager worden vastgesteld. Dit is een belangrijke stap in het proces. Een eenmaal ingediend verzoek om definitieve vaststelling kan daarna niet meer gecorrigeerd worden en fouten kunnen verstrekkende gevolgen hebben (zoals boetes). Daarom is het aan te bevelen da de aanvrager eerst met ter zake deskundigen overlegt voordat hij zijn verzoek bij de provincie indient. Zaken die fout kunnen gaan zijn bijvoorbeeld:

- Een deel van het project valt duurder uit dan begroot en een ander deel is goedkoper gebleken dan aanvankelijk gepland. Per geval moet dan bekeken worden in hoeverre het nog past om binnen de oorspronkelijk begroting te schuiven met begrotingsposten. Enige flexibiliteit is hier gewoonlijk wel mogelijk maar als blijkt dat dit niet lukt omdat de afwijkingen te groot zijn, zal de uit te keren subsidie lager zijn dan aanvankelijk begroot.
- Soms worden kosten opgevoerd die niet opgevoerd hadden mogen worden omdat die niet subsidiabel zijn. Deze kosten kunnen dan niet worden uitbetaald. Indien deze kosten toch worden opgevoerd kan dat leiden tot een te betalen boete!
- Het eindverslag laat te wensen over. Een goed eindverslag grijpt terug op het projectplan en maakt duidelijk in hoeverre het is uitgevoerd zoals gepland. Waar is waarom afgeweken? Hoe is het met de financiële verrekeningen? Is aangetoond (foto's, krantenartikelen, e.d.) dat het project daadwerkelijk is gerealiseerd? Ook is het belangrijk dat precies is omschreven in hoeverre de uitvoering van het project heeft geleid tot output in termen van indicatoren zoals die in de subsidiebeschikking zijn omschreven.

- Er wordt niet op de juiste manier aan de communicatieverplichtingen voldaan. Er kan dan een boete volgen of de hele subsidie kan worden ingetrokken. Ook worden de verplichtingen van de provincie en/of andere financiers nog wel eens vergeten. Het is daarom verstandig om de indiener te adviseren om met de coördinator van de LAG te overleggen over hoe de indiener van plan is te voldoen aan deze verplichtingen. Het is overigens ook voor de LAG zelf van belang dat deze bijvoorbeeld bij de opening van het projectresultaat actief naar buiten treedt.

Stap 8: Controle

Nadat het project is afgerond is een initiatiefnemer verplicht het project vijf jaar in stand te houden en de projectadministratie te bewaren tot 31 december 2028. Er kunnen verschillende controles plaatsvinden:

- De subsidieverlener controleert of het projectresultaat daadwerkelijk is bereikt.
- Een administratieve controle op de boekhouding waarbij wordt gecheckt of de eindafrekening correct is ingediend
- Een audit waarbij de rechtmatigheid van de hele procesgang wordt gecheckt.

Het spreekt voor zich dat een goede administratie de beste basis biedt om problemen in deze fase te voorkomen.

Tabel 1 geeft een globaal overzicht van de rolverdeling gedurende het traject van projectidee tot subsidieverlening en afronding van het project. Het Loket subsidieverlening kan per provincie verschillend ingericht zijn. In het schema zijn de werkzaamheden van het betaalorgaan verder niet uitgesplitst omdat de leedergroepen en aanvragers daar verder niet veel van zullen merken. De betalingen aan de aanvragers zullen wel plaatsvinden door het betaalorgaan. Verder gaat dit schema niet in op eventuele wijzigingsverzoeken of bezwaarprocedures.

Figuur 3. Globaal overzicht subsidieverleningstraject.

fasering	Subsidieverlener	Loket subsidieverlening	Leedergroep	Aanvrager
stap 1			projectidee bespreken	projectidee formuleren
stap 2			GS adviseren t.a.v. openstelling	project uitwerken
stap 3	publiceren openstelling	aanvraagformulier + advies beschikbaar stellen	Bekendheid geven aan openstelling	
		ontvangst aanvraag		aanvraag indienen
		toets op ontvankelijkheid		
stap 4			Projectselectie	
stap 5	Besluit subsidieverlening			ontvangst subsidieverlening (of -afwijzing)
stap 6				start uitvoering project
		Voortgang bewaken	vinger aan de pols houden	tussenrapportages
stap 7		beoordelen eindverslag	Kennis nemen eindverslag	eindverslag indienen
		controle		
	subsidievaststelling			ontvangt eindafrekening
stap 8	audit + controle achteraf			medewerking verlenen

2.3 Beoordelingscriteria en technische vereisten

De LAG heeft zelf een aantal criteria ontwikkeld die in de LOS staan beschreven.

Daarnaast toetsen provincie en betaalorgaan een subsidieverzoek op allerlei vereisten.

Hieronder volgt een opsomming van zaken die daarbij bijvoorbeeld van belang zijn. Deze

detailinformatie is vooral van belang voor de leadercoördinator en minder voor leden van de LAG.

Algemene criteria

De beoordeling van een projectvoorstel begint aan de hand van een aantal algemene criteria, die het karakter hebben van randvoorwaarden:

- Projecten passen binnen het POP3 en de Verordeningen (EG) nrs. 1303/2013 en 1305/2013.
- De subsidieaanvrager of instelling die voor een bijdrage in aanmerking wil komen is een geaccepteerde en controleerbare publiekrechtelijke of privaatrechtelijke rechtspersoon of instelling;
- Projecten zijn in overeenstemming met de vigerende communautaire en nationale beleidskaders c.q. wet- en regelgeving, alsmede de provinciale en gemeentelijke wet- en regelgeving en dienen complementair te zijn aan het huidige door de lokale, regionale en nationale overheid gevoerde beleid;
- De noodzaak van de publieke interventie, die het verstrekken van een bijdrage vanuit het POP betekent, dient te worden aangetoond. Dat wil zeggen dat er moet kunnen worden onderbouwd dat de maatregelen waarin het project voorziet niet zonder overheidssteun tot stand zouden kunnen komen danwel door de overheidssteun aanmerkelijk worden versneld.
- Het project past inhoudelijk binnen de strategie en inhoudelijke thema's van de betreffende LOS;
- Het project moet innovatief en/of experimenteel zijn. Dit is het geval indien het project:
 - nieuwe samenwerkingsverbanden tot gevolg heeft en/of;
 - nieuwe producten/resultaten oplevert en/of;
 - wordt gekenmerkt door een innovatieve aanpak en/of;
 - nieuwe doelgroepen benadert en/of;
 - nieuw is in het betreffende LEADER gebied (regio);
- Projecten moeten duurzaam zijn, waaronder wordt verstaan dat geen bijdrage zal worden verstrekt aan éénmalige activiteiten, ofwel activiteiten die naar verwachting geen structureel karakter hebben of structurele effecten genereren, tenzij de activiteiten een aanjaagfunctie vervullen;
- Projecten moeten bottom-up tot stand komen. Projecten moeten in voldoende mate worden gedragen door lokale actoren;
- Het project betreft nieuwe activiteiten. Subsidieverlening voor een vervolg van reeds uitgevoerde activiteiten (zonder verruiming van de werkingssfeer) is uitgesloten evenals voor reguliere activiteiten en verantwoordelijkheden van de subsidieaanvrager / projectuitvoerder of andere betrokkenen;
- Het project c.q. de effecten van het project worden uitgevoerd binnen, respectievelijk hebben betrekking op het betreffende LEADER gebied. Er kan overigens wel sprake zijn van grensoverschrijdende samenwerking en een deel van de projectkosten mag betrekking hebben op activiteiten buiten het Leadergebied.
- Het project levert een bijdrage aan de economische ontwikkeling van het gebied en is verantwoord in termen van "value for money" (de mate waarin het met ELFPO gesubsidieerde project bijdraagt aan de doelstelling van het ontwikkelingsplan, gerelateerd aan zowel het aandeel van de ELFPO-bijdrage in de totale subsidiabele uitgaven van het project alsook het aandeel dat het project opeist in het totale budget van het ontwikkelingsplan);
- Bij investeringen in voorzieningen moet het doel en de functie waaraan subsidie is verleend minimaal vijf jaar in stand blijven;
- De overige financiering van het project dient te zijn gegarandeerd door middel van cofinancieringsverklaringen;

Financiële criteria

- Op het niveau van een individuele projectaanvraag kan een project maximaal 100% steun aanvragen waarvan 50% EU cofinanciering. Het percentage steun

kan per type project verschillen, maar de LAG moet dan wel in haar reglement of LOS beargumenteerd aangeven welke steunpercentages worden gehanteerd. Uiteindelijk bepaalt het openstellingsbesluit de hoogte van de subsidiepercentages en de wijze van berekening.

- Elke euro via ELFPO moet altijd worden gefinancierd met een euro van een Nederlandse overheid (rijk, provincie, gemeente of waterschap)
- Voor de beheerskosten van de LAG en bij samenwerkingsprojecten bedraagt de ELFPO-bijdrage 50%. De overige 50% komt dan voor rekening van de nationale cofinanciers.

Voor de overige te subsidiëren projecten geldt dat de ELFPO-bijdrage per project maximaal 30% van de totale subsidiabele projectkosten bedraagt. De financiële bijdrage van de rijk, provincie, gemeente of waterschap is dan ook maximaal 30% van de totale subsidiabele projectkosten. En de eigen bijdragen van aanvragers of bijdragen van derden (niet overheden) bedraagt minimaal 40% van de totale subsidiabele kosten. Een deel van de private bijdrage mag in natura via de inzet van arbeid worden verrekend mits aan alle bijbehorende voorwaarden is voldaan (uurtarief, urenverantwoording e.d.). In sommige gebieden is het vragen van een hogere eigen bijdrage onderdeel van de strategie.

- Individuele bedrijfssteun moet passen binnen de Europese regelgeving inzake staatssteun. Bij toekenning van (Europese) subsidies dienen subsidieverleners te toetsen dat er geen ongeoorloofde staatssteun wordt verleend aan een project. Hiertoe is nodig dat de aanvrager transparant is over eerder verkregen steun van overheden. Bij het indienen van de aanvraag wordt standaard hiernaar gevraagd.
- (Europese) aanbestedingsrichtlijnen te allen tijde in acht nemen.
- Ook indien aanbesteding niet verplicht is, toch toetsen op redelijkheid van kosten. Het moet aantoonbaar zijn dat de gemaakte kosten in een redelijke verhouding staan tot de geleverde output.

Selectiecriteria

- De subsidieregeling bevat de selectiecriteria die moeten worden gehanteerd en beschrijft ook aan welke minimale vereisten een aanvraag moet voldoen om voor subsidiëring in aanmerking te komen.
- De criteria met bijbehorende wegingsfactoren dienen transparant te zijn, zodat een aanvrager van tevoren weet waar die aan toe is. Het toekennen van de score zelf valt onder de verantwoordelijkheid van een hiertoe door de provincie benoemde beoordelingscommissie en bij Leaderprojecten is die rol toebedeeld aan de LAG.

Criteria voor samenwerkingsprojecten

- Voor de uitvoering van samenwerkingsprojecten is een aparte submaatregel opgenomen in POP3. Elke provincie zal hiervoor een aparte openstelling moeten maken. De LAG heeft in de LOS beschreven welk deel van het budget hiervoor maximaal wordt ingezet. Subsidiabel zijn kosten ter voorbereiding van samenwerkingsactiviteiten en de uitvoering van samenwerkingsactiviteiten (maken projectplan, vooroverleg, reis- en verblijfkosten, haalbaarheidsstudie e.d.). Voor deze categorie van kosten is het maximale subsidiepercentage 100% (50% door EU en 50% door nationale overheden)
- Samenwerkingsprojecten die ondersteund kunnen worden zijn:
 - projecten gericht op interterritoriale samenwerking, d.w.z. samenwerking binnen Nederland;
 - projecten gericht op internationale samenwerking, d.w.z. samenwerking met gebieden in andere EU-lidstaten
 - projecten gericht op transnationale samenwerking d.w.z. samenwerking met gebieden in een aantal aangewezen derde landen buiten de EU.
- Samenwerking kan plaatsvinden met andere Leadergroepen en met vergelijkbare partnerschappen die aan een aantal voorwaarden voldoen.
- Het samenwerkingsproject moet gericht zijn op de uitvoering van een gezamenlijke actie. Binnen deze maatregel komen alleen de uitgaven voor de

samenwerkingsactie zelf voor steun in aanmerking, d.w.z. het opzetten van een gezamenlijke structuur en de voorbereidende technische ondersteuning (coördinatie) van de samenwerkingsactie.

- Het Netwerk Platteland kan de samenwerkingsactie ondersteunen door voorbereidende werkzaamheden op het gebied van 'partner search' te verrichten of ondersteuning te bieden aan de inhoudelijke opzet van de samenwerkingsactie. Activiteiten verricht door het Netwerk zijn subsidiabel als technische hulp van het Netwerk Platteland en vallen daarom buiten de begroting van het samenwerkingsproject.

Criteria voor het beheer van de uitvoering van de LOS

- De kosten die de LAG maakt voor de uitvoering van de LOS worden via een aparte submaatregel gefinancierd. Elke provincie zal hiervoor een aparte openstelling moeten maken. Het gaat hierbij in feite om een werkbudget voor de LAG voor bijvoorbeeld: operationele kosten, personele kosten, opleidingskosten, kosten voor public relations e.d. Voor deze categorie van kosten is het maximale subsidiepercentage 100% (50% EU en 50% nationale overheden)

Technische vereisten

Een project moet voldoen aan een aantal technische vereisten om in aanmerking te kunnen komen voor een bijdrage. De vereisten voor het correct aanleveren van alle benodigde gegevens worden systematisch opgevraagd bij het opstellen van het digitaal aanvraagformulier. Een eventuele toelichting hierop kan worden gegeven door het loket waar de aanvraag moet worden ingediend. De aanvraag moet bijvoorbeeld vergezeld gaan van:

- Een volledig ingevuld en rechtsgeldig ondertekend aanvraagformulier en voldoende documentatie van het projectvoorstel, die duidelijk maakt op welke wijze het project wordt gedefinieerd, georganiseerd, begroot en gefinancierd;
- Volledigheid en eenduidigheid van de kwantitatieve projectgegevens, zodanig dat deze in de administratieve vereisten voor behandeling voorzien; de subsidiabele kosten dienen steeds eenduidig meetbaar en controleerbaar te zijn;
- De beschikbaarheid van indicatoren voor de raming vooraf: de aanvrager moet deze bij het indienen van een subsidieverzoek kwantificeren en geeft een onderbouwing van de vooraf verwachte uitkomsten op deze indicatoren. En de meting achteraf van de effecten van het project.
- Uitvoerbaarheid van het project in een vastgelegde periode, dat wil zeggen dat de startdatum en de einddatum eenduidig moeten zijn gefixeerd. De startdatum moet een datum na indiening van de aanvraag zijn.
- Documenten waaruit blijkt dat de bekostiging door medefinanciers verzekerd is en dat subsidiëring van de prestaties noodzakelijk is (cofinancieringsverklaringen);
- Een financiële planning in perioden van drie maanden, uitgezonderd in de gevallen dat dit niet past bij de aard of schaal van de te leveren prestaties;
- Indien de aanvrager een onderneming is: een overzicht van alle andere subsidies die deze onderneming in de drie jaren die aan de aanvraag voorafgaan heeft verkregen of aangevraagd (de-minimisverklaring);
- Als subsidie ten behoeve van een samenwerkingsverband wordt aangevraagd, verstrekt de aanvrager de informatie of de verklaring als bedoeld in het vorige punt voor iedere deelnemer in het samenwerkingsverband, en tevens een exemplaar van de samenwerkingsovereenkomst.

De LAG is niet verantwoordelijk voor de toetsing op dit soort specifieke vereisten, maar het is wel goed voor leden van de LAG om hiervan kennis te nemen zodat zij weten waar een aanvrager mee geconfronteerd kan worden bij de beoordeling van zijn subsidieverzoek.

Hoofdstuk 3 Monitoring en evaluatie.

De EU vindt het wenselijk om de voortgang van de plattelandsontwikkelingsprogramma's in de verschillende lidstaten onderling te kunnen vergelijken. Daarom heeft de EU voor de verschillende maatregelen die lidstaten kunnen inzetten meetbare parameters benoemd: de indicatoren. Een indicator moet inzicht geven in de mate waarin de inzet van een maatregel heeft bijgedragen aan meetbare output.

In POP3 is een apart hoofdstuk gewijd aan het indicatorplan. Voor elke maatregel (en dus ook de Leadermaatregelen) heeft Nederland in POP3 een streefwaarde opgenomen voor een aantal indicatoren. Gedurende de uitvoering moet Nederland rapporteren in hoeverre de genoemde streefwaarden in de praktijk zijn behaald.

Het Comité van Toezicht voor POP3 ziet toe op een doeltreffende uitvoering van POP3 en de effecten ervan. Om dit toezicht goed te kunnen uitvoeren is het belangrijk dat evaluaties en jaarverslagen tijdig beschikbaar zijn.

Om dit systeem goed te laten werken is het nodig dat de afzonderlijke projecten concreet aangeven in welke mate zij bijdragen op het niveau van de hiervoor vastgestelde indicatoren. Want dan kan op landelijk niveau via een simpele optelling worden bepaald wat de totale output in Nederland op die maatregel is.

Vanwege het toenemend belang van monitoring en evaluatie hebben de Lokale Actie Groepen in hun LOS concreet moeten aangegeven hoe zij de resultaten in de komende programmaperiode gaan meten. Daarbij zijn enkele belangrijke momenten te onderscheiden:

1. Een duidelijk beschreven projectvoorstel dat heel concreet benoemt welke score op indicatorniveau wordt beoogd. Een aanvrager moet hiertoe bij het indienen van een subsidieverzoek kunnen weten welke indicatoren hij daarvoor moet gebruiken.
2. Gedurende de looptijd van een project regelmatig monitoren in hoeverre de realisatie op het niveau van indicatoren vordert
3. Aan het einde van het project de balans opmaken in hoeverre de beoogde streefwaarden zijn behaald.
4. In de jaarlijkse rapportage van de LAG het voortschrijdend totaaloverzicht presenteren
5. Aan het einde van de periode in het eindverslag de balans opmaken van de tijdens de gehele programmaperiode bereikte resultaten t.o.v. de in de LOS beschrijven ambities.

Voor het inzicht in de effectiviteit van LEADER is de Europese verplichting voor monitoring beperkt. Nederland, Provincie en LAG hebben een belang om beter zicht te hebben op de effectiviteit van het subsidieprogramma. Politiek en burgers vragen op elk niveau steeds meer om duidelijkheid over de effectiviteit van subsidies, temeer daar subsidieverlening gepaard gaat met relatief hoge administratieve kosten. Bij POP2 was er sprake van een negatieve beeldvorming omdat nut en noodzaak van verstrekte subsidies herhaaldelijk in opspraak kwamen. Een goede p.r. is daarbij natuurlijk belangrijk, maar daarnaast is ook behoefte aan aantoonbare en meetbare resultaten.

Naast de Europees verplichte set van indicatoren wordt in samenwerking met de LAG's een aanvullende set indicatoren ontwikkeld. Tijdens de bijeenkomst Monitoring en Evaluatie LEADER van 16 februari 2016 is hiervoor een eerste stap gezet.

De provincie kan eveneens aanvullende indicatoren benoemen in de openstellingsregeling. Een aanvrager is dan ook verplicht om voor die aanvullende indicatoren de benodigde rapportagegegevens aan te leveren.

Door als LAG voortdurend de vinger aan de pols te houden bij de uitvoering van projecten ontstaat de mogelijkheid om zo nodig op tijd bij te sturen. Als bijvoorbeeld blijkt dat de resultaten bij een project achterblijven bij de verwachting, is het verstandig

dit aan de provincie te melden zodat deze bij een volgende openstelling aangepaste criteria kan opnemen waardoor toekomstige projecten aan strengere voorwaarden moeten voldoen. Dit vergroot dan de kansen om uiteindelijk de beoogde streefwaarden in de LOS te kunnen realiseren.

Het Netwerk Platteland zal de beschikbare resultaten die via monitoring en evaluatie beschikbaar komen via de website verspreiden voor belangstellenden. Daarnaast kan het Netwerk ook zelf acties uitvoeren in de vorm van bijvoorbeeld een gericht onderzoek naar de effectiviteit van een bepaald soort project.

Het Netwerk onderzoekt hierbij tevens de mogelijkheden om de evaluatie van de LOS naast beoordeling via kengetallen in een andere vorm te organiseren. Een mogelijke evaluatievorm kan zijn dat de Lokale Actie Groepen onderling de resultaten beoordelen en bespreken. De resultaten daarvan kunnen dan in het jaarverslag worden verwerkt. Op deze manier probeert het Netwerk bij te dragen aan het ontwikkelen van nieuwe inzichten voor wat betreft de effectiviteit van het subsidieprogramma. Door die resultaten met alle betrokken partijen te delen ontstaat een lerend netwerk waarin betrokkenen van elkaar kunnen leren.

Hoofdstuk 4 Communicatie

4.1 Inleiding.

Communicatie gaat in essentie over informatie delen en verbindingen maken. Voor een goed Leaderproces is het noodzakelijk de communicatie goed te organiseren. En dit begint met de vraag waarom je wilt communiceren. Vragen die je daarbij aan jezelf kunt stellen zijn bijvoorbeeld:

- Hoe kan een LOS tot ontwikkeling komen en hoe raken lokale partijen betrokken bij nieuwe initiatieven? Welke communicatie is daarvoor nodig?
- Hoe weten we wat de burger in dit gebied vindt als we er niet naar vragen en naar hen luisteren? Weten we wel voldoende wat die lokale initiatiefnemers bezig houdt?
- Als we geen informatie uitwisselen met andere Lokale Actie Groepen, hoe kunnen we dan leren van elkaar en hoe vinden we elkaar dan voor samenwerkingsprojecten?
- Als we niet duidelijk maken wat we met het Leaderprogramma als geheel hebben bereikt, hoe kunnen we dan draagvlak behouden voor deze aanpak met de bijbehorende financiële inzet van overheden?

Uiteindelijk bepaalt de noodzaak de keuze voor een concrete actie. Het communicatieplan is bedoeld om hierin de goede beargumenteerde keuzes te maken en het helpt ook om activiteiten te plannen.

Daarnaast zijn er ook Europese voorschriften waaraan moet worden voldaan bij subsidietoekenning. Nalatigheid kan vervelende gevolgen hebben (terugbetalen subsidie bijvoorbeeld of boetes) ook als er geen sprake is van kwade opzet.

4.2 Het communicatieplan

Elke LAG geeft in het eigen communicatieplan aan hoe zij communiceert met de lokale gemeenschap. Deze communicatie is vooral belangrijk om invulling te geven aan het bottom up karakter van Leader. De LAG is zelf verantwoordelijk voor de uitvoering van de communicatie waarbij men kan denken aan: berichten in de lokale krant, informatieavonden, nieuwsbrieven, inzet van social media, excursies enz. Het netwerk platteland heeft een format voor het maken van een communicatieplan als hulpmiddel beschikbaar gesteld (zie website www.netwerkplatteland.nl)

Daarnaast is communicatie belangrijk voor het uitwisselen van kennis met andere LAG's. Hierbij vraagt de afstemming met het landelijk opererende Netwerk Platteland speciale aandacht. Via de landelijke site www.netwerkplatteland.nl kunnen de LAG's kennis nemen van de best practices in de verschillende LAG's. Daarnaast heeft deze website een informatieve functie voor iedereen die bij LEADER is betrokken en biedt de website een digitale ontmoetingsplaats voor discussie, samenwerking en andere vormen van interactie. Voor het goed functioneren van de landelijke site is het nodig de communicatie van de LAG goed af te stemmen met het landelijke spoor. Bijvoorbeeld als het gaat om doorverwijzen naar elkaars site, zorgen voor goede presentaties van inspirerende projecten, eventueel overnemen van relevante berichtgeving enz. De wisselwerking tussen de landelijke site en de afzonderlijke sites van de LAG's bepaalt uiteindelijk de kracht van het netwerk.

4.3 Europese voorschriften voor schriftelijk en digitaal informatiemateriaal

De subsidie die aan een project wordt toegewezen, is (deels) afkomstig uit het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO). Bij deze toezegging stelt de Europese Unie (EU) ook een aantal communicatievoorwaarden. Kern van deze voorwaarden is dat de EU van begunstigen verwacht dat zij, als tegenprestatie voor de

toegezegde subsidie, een bijdrage leveren in het bevorderen van de bekendheid met de activiteiten en financiële steun van de EU bij de inwoners van haar lidstaten.

De publiciteit en voorlichting over het Plattelandsontwikkelingsprogramma 2014-2020 (POP3) zijn gebonden aan voorschriften van de Europese Commissie¹.

Dit betekent dat er verplichtingen bestaan voor o.a. het gebruik van het EU-logo, het plaatsen van informatieborden of –plaquettes bij fysieke investeringen, en het vermelden van de slagzin van het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO) waaruit POP3 mede wordt gefinancierd. Hiermee wil Europa de rol van de Gemeenschap onder de aandacht brengen van het grote publiek en de financiële bijdrage van het ELFPO aan uw project duidelijk maken.

Voor een aanvrager die groen licht heeft gekregen op een subsidieaanvraag, is het belangrijk om te weten welke communicatievoorschriften er zijn. Deze voorschriften maken namelijk deel uit van de subsidievoorwaarden. Als een aanvrager op eigen risico al eerder wil starten, is het verstandig om hem/haar al direct na de aanvraag te informeren.

Gebruik van logo en slagzin

Voor het communiceren over projecten die medegefinancierd worden door POP3 (en daarmee met geld uit het ELFPO), geldt dat alle communicatiemiddelen (zoals folders, informatiebrieven of informatieborden) altijd de volgende twee elementen moeten bevatten:

- Het logo van de Europese Unie (= de Europese vlag);
- De slagzin waarmee de rol van het ELFPO wordt uitgelegd.

Als het gaat om een LEADER-project, dan moet óók het LEADER-logo worden getoond.

Hieronder staan de logo's en de slagzin weergegeven:

Het logo van de Europese Unie	De slagzin van het ELFPO
	"Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling: Europa investeert in zijn platteland".
Het Leader-logo	

Wanneer een voorlichtingsactie betrekking heeft op een of meer concrete acties die door meer dan één fonds worden medegefinancierd, kan de verwijzing naar het ELFPO worden vervangen door een verwijzing naar de ESI-fondsen.

Behalve de verplichtingen vanuit ELFPO, gelden er ook communicatieverplichtingen vanuit de provincie zoals het gebruik van het provincielogo en mogelijk een slagzin. Geef dit ook mee aan aanvragers.

Downloads

U kunt de Europese vlag downloaden in jpg-formaat (voor websites) en eps-formaat

¹ Deze voorschriften staan in de plattelandsverordening (EU) Nr. 1305/2013 en de uitvoeringsverordening (EU) Nr. 808/2014, te vinden op: www.regiebureau-pop.eu

(voor drukwerk) vanaf de volgende website:
http://europa.eu/abc/symbols/emblem/index_nl.htm.

De grafische specificaties van de Europese vlag kunt u vinden in het 'grafisch handboek' van de EU op: <http://publications.europa.eu/code/nl/nl-5000100.htm>

Het Leader-logo in jpg-formaat (voor websites) is te vinden op de website van het Regiebureau POP: <http://www.regiebureau-pop.eu/nl/info/38/124/>
 Wilt u het LEADER-logo in eps-formaat (voor drukwerk)? Neem dan even contact op met het Regiebureau POP: 030-275 69 08.

Verantwoordelijkheden van de aanvrager

Tekst uit verordening	Uitleg
Tijdens de uitvoering van een concrete actie licht de begunstigde het publiek voor over uit het ELFPO ontvangen steun:	
a) door op zijn website voor professioneel gebruik, indien hij die heeft en er sprake is van een verband tussen het doel van de website en de aan de concrete actie verleende steun, een korte beschrijving van de concrete actie in verhouding tot het niveau van de steun te geven, met inbegrip van de doelstellingen en resultaten ervan, en daarbij de nadruk op de financiële steun van de Unie te leggen;	- Wanneer er een verband is tussen de website van de aanvrager en het project waarvoor subsidie wordt ontvangen moet dit kenbaar worden gemaakt op de website. Hierbij moet dan een korte beschrijving van het project worden gegeven en de bijdrage van het ELFPO. - De bijdrage van het ELFPO kan worden uitgedrukt met de Europese vlag en de slagzin van het ELFPO en het Leader-logo. - In aanvulling kunnen hiervoor ook voorschriften gelden vanuit de provincie zoals het gebruik van het logo van de provincie.
b) voor niet onder punt c) vallende concrete acties waarvoor de totale overheidssteun meer dan 10 000 EUR bedraagt en afhankelijk van de gefinancierde concrete actie (bijvoorbeeld voor concrete acties in het kader van artikel 20 inzake dorpsvernieuwing of concrete acties in het kader van Leader), door ten minste een affiche met informatie over de concrete actie (ten minste A3-formaat), die de financiële steun van de Unie onder de aandacht brengt, aan te brengen op een voor het publiek gemakkelijk zichtbare plaats, zoals bij de ingang van een gebouw. Wanneer een concrete actie in het kader van een POP leidt tot een investering (bijvoorbeeld in een landbouw- of voedingsmiddelenbedrijf) waarvan de totale overheidssteun meer dan 50 000 EUR bedraagt, brengt de begunstigde een informatieplaquette over het project aan die de financiële steun van de Unie onder de aandacht brengt. Ook bij de gebouwen van een in het kader van Leader	- Wanneer meer dan €10.000,- subsidie (EU + bijdrage van overheid) voor een project wordt ontvangen moet ten minste met een affiche/poster op A3 formaat worden aangegeven dat gebruik is gemaakt van ELFPO middelen. Hierbij moet dan een korte beschrijving van het project worden gegeven en de bijdrage van het ELFPO. Dit moet worden geplaatst op een voor het publiek makkelijk zichtbare plaats. - De bijdrage van het ELFPO kan worden uitgedrukt met de Europese vlag en de slagzin van het ELFPO en het Leader-logo. - In aanvulling kunnen hiervoor ook voorschriften gelden vanuit de provincie zoals het gebruik van het logo van de provincie. - Wanneer meer dan €50.000,- subsidie (EU + bijdrage van overheid) voor een project wordt ontvangen moet een informatieplaquette worden geplaatst. Hierbij moet een korte

gefinancierde plaatselijke groep wordt een informatieplaquette aangebracht;	beschrijving van het project worden gegeven en de bijdrage van het ELFPO. Dit moet worden geplaatst op een voor het publiek makkelijk zichtbare plaats. - De bijdrage van het ELFPO kan worden uitgedrukt met de Europese vlag en de slagzin van het ELFPO en het Leader-logo. - In aanvulling kunnen hiervoor ook voorschriften gelden vanuit de provincie zoals het gebruik van het logo van de provincie. - Ook bij de gebouwen van een door Leader gefinancierde plaatselijke groep moet een informatieplaquette worden geplaatst. - Voor projecten met betrekking tot infrastructuur of bouwwerkzaamheden gelden onderstaande regels.
c) door op een voor het publiek goed zichtbare plek een tijdelijk bord van aanzienlijk formaat aan te brengen voor elke concrete actie die in de financiering van infrastructuur of bouwwerkzaamheden bestaat en waarvoor de totale overheidssteun meer dan 500 000 EUR bedraagt. Uiterlijk drie maanden na de voltooiing van een concrete actie plaatst de begunstigde een permanente plaat of permanent bord van aanzienlijk formaat op een voor het publiek goed zichtbare plek, wanneer het volgende van toepassing is: i) de totale overheidssteun voor de concrete actie bedraagt meer dan 500 000 EUR; ii) de concrete actie bestaat in de aankoop van een fysiek object of de financiering van infrastructuur of van bouwprojecten. Op dit bord wordt de naam en het belangrijkste doel van de concrete actie vermeld en wordt de door de Unie verleende financiële steun onder de aandacht gebracht.	- Wanneer meer dan €500.000,- subsidie (EU + bijdrage van overheid) voor een project met betrekking tot infrastructuur of bouwwerkzaamheden wordt ontvangen, moet een (tijdelijk) bord (bouwbord) worden geplaatst. Hierbij moet een korte beschrijving van het project worden gegeven en de bijdrage van het ELFPO. Dit moet worden geplaatst op een voor het publiek makkelijk zichtbare plaats. De bijdrage van het ELFPO kan worden uitgedrukt met de Europese vlag en de slagzin van het ELFPO - Uiterlijk 3 maanden na realisatie van het project moet de begunstigde een permanent bord plaatsen van behoorlijk formaat. Hierbij moet een korte beschrijving van het project worden gegeven en de bijdrage van het ELFPO. Dit moet worden geplaatst op een voor het publiek makkelijk zichtbare plaats. - De bijdrage van het ELFPO kan worden uitgedrukt met de Europese vlag en de slagzin van het ELFPO en het Leader-logo. - In aanvulling kunnen hiervoor ook voorschriften gelden vanuit de provincie zoals het gebruik van het logo van de provincie.
De borden, affiches, plaquettes en	- Zie omschrijving volgende pagina.

websites bevatten een beschrijving van het project/de concrete actie en de in deel 2, punt 1, bedoelde elementen. Die elementen beslaan ten minste 25 % van het oppervlak van het bord, de plaquette of de webpagina.	
<i>Technische kenmerken van voorlichtings- en publiciteitsacties Voorlichting- en communicatiemateriaal</i>	
Op de titelpagina van publicaties (zoals brochures, folders en nieuwsbrieven) en op affiches over maatregelen en acties die worden medegefinancierd door het ELFPO, moet de deelneming door de Unie duidelijk zijn vermeld en moet het embleem van de Unie zijn aangebracht wanneer ook een nationaal of regionaal embleem is gebruikt.	- Het "embleem van de Unie" is de Europese vlag. - De "deelneming door de Unie" kan worden uitgedrukt met de slagzin van het ELFPO. - De Europese vlag en de slagzin moeten ook worden vermeld als er een logo van een nationale of regionale overheid opgenomen is. In dat geval moeten beide logo's dus gecombineerd worden.
Publicaties moeten verwijzingen bevatten naar de instantie die verantwoordelijk is voor de inhoud, en naar de beheersautoriteit die is aangewezen voor de uitvoering van de betrokken ELFPO-en/of nationale steun.	- De verantwoordelijke voor de informatie-inhoud is de instantie of de persoon die de subsidieaanvraag heeft gedaan en dus de eindbegunstigde is van de subsidie. - Als u een subsidiebeschikking heeft ontvangen van het ministerie van Economische Zaken, verwijs dan naar dit ministerie als beheersautoriteit. - Als u een subsidiebeschikking heeft ontvangen van de provincie, verwijs dan naar de provincie als beheersautoriteit.
Websites over het ELFPO moeten: a) ten minste op de thuispagina melding maken van de bijdrage van het ELFPO; b) een hyperlink naar de website van de Commissie over het ELFPO bevatten.	- De bijdrage van het ELFPO kan worden uitgedrukt met de Europese vlag en de slagzin van het ELFPO. - De website van het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling is: http://ec.europa.eu/agriculture/index_nl.htm

Het plaatsen van informatieborden en –plaquettes bij projecten

Of u bij uw fysieke investering een informatiebord of juist een informatieplaquette moet plaatsen, hangt af van de hoogte van het investeringsbedrag. Zie onderstaande tabel:

Investering	Communicatiemiddel
Een investering waarvan de totale overheidssteun meer dan 10.000 euro bedragen.	Ten minste met een affiche/poster op A3 formaat conform EU-voorschriften.
Een investering waarvan de totale overheidssteun meer dan 50.000 euro bedragen.	Informatieplaquette conform EU-voorschriften.
Infrastructurele voorzieningen waarvan de totale overheidssteun meer dan 500.000 euro bedragen.	Informatiebord conform EU-voorschriften. Dit bord is ten minste verplicht tijdens de realisatiefase van het project. Begunstigde

	kan er na de realisatie voor kiezen om het bord vijf jaar te laten staan (en te onderhouden), of het bord te vervangen door een informatieplaquette conform EU-voorschriften.
Ook bij de gebouwen van een in het kader van Leader gefinancierde plaatselijke groep wordt een informatieplaquette aangebracht.	Informatieplaquette conform EU-voorschriften (inclusief Leader-logo)

Op de informatieborden, -affiches en -plaquettes moeten de volgende zaken staan:

- Een beschrijving van het project of de concrete actie
- De Europese vlag
- De slagzin van het ELFPO
- Als het gaat om een Leaderproject, dan moet óók het Leader-logo worden getoond
- In aanvulling kunnen hiervoor ook voorschriften gelden vanuit de provincie zoals het gebruik van het logo van de provincie en mogelijk een slagzin.

De Europese vlag, slagzin en Leaderlogo moeten tezamen ten minste 25% beslaan van het oppervlak van het informatiebord of de informatieplaquette.

Er zijn overigens géén voorwaarden gesteld aan de grootte of het materiaal van de plaquette (overheidssteun meer dan €50.000,-). De affiche met informatie (overheidssteun meer dan €10.000,00) moet minimaal A3 formaat zijn.

De projectomschrijving dient voldoende concreet te zijn en kan bijvoorbeeld bestaan uit de naam van het project en mogelijk de naam van de regeling op basis waarvan het project is uitgevoerd. Ook een andere omschrijving die voldoende concreet is, zodat uit de omschrijving duidelijk kan worden vastgesteld wat het project precies inhoudt, is toegestaan. Óf een bepaalde omschrijving voldoende concreet is, kunt u indien gewenst laten beoordelen door de subsidieverstrekker en het betaalorgaan.

Bijlage 1: Definities

Deze Starterskit bevat diverse termen, begrippen en namen van instanties. Hieronder staat (alfabetisch) aangegeven wat hieronder wordt verstaan.

Aanvraagformulier:

Het verplichte digitale formulier met bijlagen ten behoeve van het aanvragen van ELFPO-subsidie uit het POP3 programma.

Additionaliteit van het project:

De uit te voeren activiteiten in het kader van een met ELFPO gesubsidieerd project zijn nieuw of vormen een verantwoorde uitbreiding van al lopende activiteiten. Bovendien is op geen enkele andere wijze voorzien in de financiering van het tekort waarvoor Europese middelen gevraagd worden.

Begunstigde:

De instantie of onderneming in de overheids- of particuliere sector aan welke subsidie is toegekend, en die voor de werkzaamheden c.q. uitvoering als opdrachtgever optreedt. De begunstigde is verantwoordelijk voor de correcte uitvoering c.q. afwikkeling van het project waaraan de subsidie is toegekend.

Beheersautoriteit (BA):

De minister van EZ is de Beheersautoriteit voor het POP Nederland in de zin van artikel 66 van Verordening (EG) nr. 1305/2013. Op basis van de Ministeriële regeling van 5 februari 2015 (nr. WJZ/14108646) heeft de minister een aantal taken en bevoegdheden aan de provincies overgedragen. Subsidieverlening voor deze overgedragen bevoegdheden geschiedt door Gedeputeerde Staten of Provinciale Staten.

Betaalorgaan:

In het kader van het POP zal het betaalorgaan RVO.nl alle beschikkingen tot subsidieverlening, betalingen en eindafrekeningen voorafgaand aan de beschikking of betaling op EU-conformiteit toetsen, de betalingen daadwerkelijk uitvoeren, de betaling registreren en gelden bij de financierende partijen declareren. Het betaalorgaan is eindverantwoordelijk voor de uitvoering van fysieke controles.

Comité van Toezicht (CvT):

het voor het POP3 programma ingestelde Comité voor toezicht op de controle, beheer en uitvoering van het POP3;

Coördinator LAG:

Functionaris die is aangesteld door de LAG om de dagelijkse werkzaamheden inclusief secretariaat te coördineren en uit te voeren. De coördinator heeft geen stemrecht en maakt formeel geen deel uit van de LAG. In de praktijk is de LAG-coördinator het belangrijkste aanspreekpunt voor LAG-leden, projectaanvragers en andere betrokkenen.

Einddatum:

De datum die in de beschikking is opgenomen als moment waarop de subsidiabele projectkosten moeten zijn gerealiseerd. Dit betekent dat alle activiteiten voor deze datum moeten zijn gerealiseerd.

Europees Landbouwfonds voor Plattelands Ontwikkeling (ELFPO):

De communautaire bijstand voor plattelandsontwikkeling wordt gefinancierd uit het bij Verordening (EG) nr. 1306/2013 vastgestelde ELFPO .

Lidstaat:

De Staat der Nederlanden.

Lokale Aktie Groep (LAG)

In het verleden werd de LAG ook wel Leadergroep of Plaatselijke Groep genoemd. De LAG is formeel door Gedeputeerde Staten van de betreffende provincie aangewezen. Deze groep bestaat uit een evenwichtige en representatieve vertegenwoordiging van de verschillende sociaal-economische partners die verantwoordelijk zijn voor de implementatie van het door hen opgestelde ontwikkelingsplan.

Lokale Ontwikkelings Strategie (LOS):

Ontwikkelingsstrategie zoals dat door de Plaatselijke Groep is opgesteld, beoordeeld door het Landelijk Selectiecomité en die uiteindelijk is goedgekeurd door de provincie. De LAG gebruikt deze strategie o.a. als werkdocument om ingediende projectvoorstellen te beoordelen.

Netwerk Platteland

Een informeel netwerk van mensen en organisaties die zich inzetten voor een sterk en aantrekkelijk platteland. Elke lidstaat kent een dergelijk netwerk. Voor de Europese partners fungeert de NSU als aanspreekpunt van het Nederlandse Netwerk Platteland.

Netwerk Support Unit (NSU)

Onderdeel van het Regiebureau POP dat bijdraagt aan een effectieve en efficiënte uitvoering van het Plattelandsontwikkelingsprogramma. De NSU doet dit door de verschillende partijen in het Netwerk Platteland te inspireren en hen te laten samenwerken.

Plattelandsontwikkelingsprogramma

Het plattelandsontwikkelingsprogramma 2014-2020 (POP3) is vastgesteld door Nederland en goedgekeurd door de EU. In dit programma beschrijft Nederland de doelen en de strategie voor het inzetten van de beschikbare financiële middelen uit het ELFPO.

Project:

Het samenhangend geheel van activiteiten, waarvoor een subsidie uit het ELFPO wordt gevraagd.

Regiebureau POP

Team van mensen dat verantwoordelijk is voor de landelijke coördinatie van de uitvoering van POP3 en hiertoe nauw samenwerkt met de 12 provincies, het ministerie van EZ en het betaalorgaan RVO.nl

Rijk:

De Staat der Nederlanden.

Startdatum:

De datum die in de beschikking is opgenomen vanaf welk moment kosten subsidiabel zijn.

Subsidieaanvraag:

De aanvraag voor ELFPO-subsidie zoals deze door de subsidieaanvrager wordt ingediend.

Subsidieaanvrager:

Een publiekrechtelijke of privaatrechtelijke rechtspersoon die een project indient ter verkrijging van een ELFPO-bijdrage;

Bijlage 2: Wie doet wat?

Dossiervorming in het UP.

Formele dossiervorming vindt plaats bij RVO.nl die het computernetwerk Uitvoeringsplatform (UP) beheert. Het UP werkt zo veel mogelijk met gestandaardiseerde formulieren en formats. Per provincie zal de toegang tot het UP verschillend zijn ingevuld. Soms kan een aanvraagformulier worden opgevraagd via de site van de provincie die vervolgens een link bevat naar het UP. Soms heeft de provincie een eigen uitvoeringsorganisatie met aparte site met een link naar het UP. En in sommige gevallen kan een aanvrager rechtstreeks via RVO.nl inloggen op het UP. Hoewel de toegang verschillend geregeld is, zullen alle aanvragers uiteindelijk in hetzelfde systeem (UP) terecht komen.

Taakverdeling tussen provincie en RVO.nl

De provincies zijn altijd verantwoordelijk voor het vaststellen van de subsidieregeling en de subsidieverlening. RVO.nl is altijd verantwoordelijk voor de controles op EU-conformiteit en het uitvoeren van betalingen. In de praktijk zal een LAG geen directe werkrelatie hebben met RVO.nl voor wat betreft deze kernactiviteiten. In sommige provincies zal RVO.nl echter in opdracht van de provincie en met mandaat van de provincie ook provinciale taken uitvoeren.

De taakverdeling tussen provincie en RVO.nl voor wat betreft de administratieve uitvoering is verschillend per provincie. Sommige provincies doen veel werkzaamheden zelf en werken daarbij met aparte uitvoeringsorganisaties die fungeren als loket voor subsidieaanvragers. Andere provincies huren RVO.nl in voor een groot deel van de uitvoerende werkzaamheden. In dat geval is de betreffende functionaris van RVO.nl voor de LAG een belangrijk aanspreekpunt. Deze functionaris van RVO.nl zal in dat geval altijd onder verantwoordelijkheid van de provincie opereren en zal ook geheel onafhankelijk opereren van collega's van RVO.nl die gaan over de controles en betalingen.

Taakverdeling tussen provincie en de LAG

Provincie

- Verantwoordelijk voor opstellen subsidieregeling
- Verantwoordelijk voor verstrekken en vaststellen van subsidies alsmede het bewaken van de algehele procesgang
- Verantwoordelijk voor monitoring en evaluatie op provinciaal niveau
- Eventueel aanwezig bij LAG-vergaderingen

LAG

- Coördinator:
 - Secretaris van de LAG
 - Eerste aanspreekpunt voor subsidieaanvrager
 - Aanspreekpunt voor provincie en RVO.nl
 - Voorbereiden LAG vergaderingen i.s.m. voorzitter
 - Opstellen notulen LAG vergadering
 - Coördinatie, organisatie en/of uitvoering van communicatieactiviteiten in het gebied
 - Ondersteunen/voorbereiden activiteiten van de LAG zoals monitoring en verslaglegging
- Lokale Aktie Groep
 - Projecten initiëren en helpen door actief partijen te benaderen en met elkaar te verbinden
 - Projectideeën beoordelen in oriëntatiefase
 - Selectie van ingediende projecten
 - Goedgekeurde projecten monitoren op de voortgang

- Jaarlijks rapporteren naar provincie over de voortgang van projecten in relatie tot de beschreven doelen in de LOS

Netwerk Platteland

Het netwerk platteland heeft een aantal taken door de EU toebedeeld gekregen die verband houden met de uitvoering van Leader.

- Empowerment van LAG-leden inclusief secretarissen en voorzitters via scholing, workshops e.d.
- Uitwisselen van inspirerende voorbeelden van goede projecten tussen LAG's onderling
- Uitwisselen van kennis en ervaring met buitenlandse initiatieven
- Stimuleren van nationale, internationale en transnationale samenwerking
- Stimuleren van netwerkvorming
- Potentiële initiatiefnemers doorverwijzen naar het juiste loket.

Een belangrijk deel van de taken zal via de website www.netwerkplatteland.nl worden ingevuld. Maar daarnaast organiseert het Netwerk Platteland ook geregeld bijeenkomsten, workshops, excursies enz.

Het is de bedoeling dat het netwerk van betrokken rond Leader zo veel mogelijk gebruik maakt van elkaars kennis. Want in het Leader-netwerk zit veel ervaring bij mensen die al langer in dit werkveld actief zijn. Het Netwerk Platteland wil zich vooral inzetten om dit reeds bestaande netwerk zo goed mogelijk te benutten en dit verder uit te breiden. Daar waar nodig zal het Netwerk het initiatief nemen voor aanvullende acties. LAG's kunnen hiervoor suggesties aandragen.